

Δράση: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας
Υποδράση: Ενδοσχολική Επιμόρφωση, Επιστ.υπεύθυνη: Μαρία Λιακοπούλου

Διδασκαλία και μάθηση στο πολυπολιτισμικό σχολείο

30 & 31 Μαρτίου 2013

Περίληψεις

Αμφιθέατρο Κεντρικής Βιβλιοθήκης Α.Π.Θ.

Διαφοροποίηση της διδασκαλίας σε μικτές τάξεις

Μαρία Ευσταθίου, Δρ. Παιδαγωγικής, Σχολική Σύμβουλος ΠΕ02
mefstath@edlit.auth.gr

Το δυνάμει πολυπολιτισμικό σχολείο του 21^{ου} αιώνα έχει χρέος να δώσει προτεραιότητα αιχμής σε θέματα που αφορούν την κοινωνική συνοχή, την ισότητα ευκαιριών και την πραγματική δικαιοσύνη. Καθοριστικό ρόλο στην επιτυχία αυτής της επιδίωξης έχει ο εκπαιδευτικός, ο οποίος ως επιστήμονας και επαγγελματίας οφείλει να αναλαμβάνει εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες, επιλέγοντας και εφαρμόζοντας κάθε φορά τη μέθοδο διδασκαλίας που είναι η καταλληλότερη για τους μαθητές του (Νικολάου 2005: 305-306).

Θα ήταν βέβαια ματαιοπονία να αναζητήσει κανείς κάποια καθολική «μέθοδο-συνταγή» που θα λειτουργούσε παρέχοντας εγγυήσεις για την αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας σύμφωνα με το παραπάνω πλαίσιο. Οι κοινωνικο-πολιτισμικές διαφορές στο μαθητικό πληθυσμό του σχολείου, ωστόσο, προσφέρουν ευκαιρίες για εμπλουτισμό της διδασκαλίας με περιεχόμενα και μεθόδους που θα επιτρέψουν στους μαθητές να αλληλεπιδράσουν μεταξύ τους, να αναδείξουν τις ιδιαιτερότητές τους και να αναπτύξουν ποικίλες ερμηνείες για ό,τι αφορά τα συμφραζόμενα – αλλά και τα μη συμφραζόμενα – του σχολικού μαθήματος. Κάτι τέτοιο γίνεται εφικτό εφόσον εφαρμοστούν διδακτικές προσεγγίσεις οι οποίες υπερβαίνουν την παραδοσιακή διδασκαλία, υπακούοντας σε αρχές που ευνοούν τόσο την επικοινωνία και τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών όσο και την ανάδειξη των ιδιαίτερων ικανοτήτων του κάθε μαθητή ξεχωριστά.

Στο σύγχρονο πολυπολιτισμικό σχολείο ο εκπαιδευτικός καλείται να εφαρμόζει ομαδοσυνεργατικές αλλά και εξατομικευμένες μεθόδους μάθησης, ώστε να παίρνει υπόψη του όλους τους μαθητές της τάξης, ανεξάρτητα από τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν. Έτσι, θα πρέπει να είναι σε θέση να προσαρμόζει το μάθημα επιλεκτικά σε κάθε «τύπο» μαθητή (Good & Brophy 2000: 348-9): σ' αυτόν που είναι σταθερά αφοσιωμένος στη δουλειά του και γνωρίζει ακαδημαϊκές επιτυχίες· σ' αυτόν που είναι περισσότερο προσανατολισμένος σε πρόσωπα, συνεργασίες και κοινωνικές συναναστροφές· σ' εκείνον που ζητά συνεχώς υποστήριξη από τον καθηγητή και έχει ανάγκη από ενθάρρυνση, πρόσθετες οδηγίες και βοήθεια· σ' εκείνον που λειτουργεί ως αποξενωμένος και αρνείται να συνεργαστεί, κάνοντας συχνά φασαρία και εκφράζοντας επιθετικότητα· τέλος, στο μαθητή που είναι σιωπηλός, και απρόθυμος, σχεδόν ανύπαρκτος, συμμετέχοντας σπάνια στις δραστηριότητες της τάξης (phantom student).

Στο πλαίσιο αυτό μπορούν να αξιοποιούνται διδακτικές μέθοδοι όπως η *ομαδοσυνεργατική*, η *ανακαλυπτική*, το *ερευνητικό σχέδιο εργασίας* κ.ά. Οι μέθοδοι αυτές αποτελούν δομικά στοιχεία διαφόρων μοντέλων διδασκαλίας, τα οποία είναι προσανατολισμένα σε τέσσερις διαφορετικές κατευθύνσεις αγωγής και μάθησης: στην *προσέγγιση της πληροφορίας*, την *προσωπικότητα του υποκειμένου* της εκπαιδευτικής διαδικασίας, την *ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων* και την *τροποποίηση της συμπεριφοράς* του μαθητή (Joyce & Weil 1986). Μπορούν να εφαρμόζονται μεμονωμένα ή σε συνδυασμό μεταξύ τους, λειτουργώντας έτσι συμπληρωματικά ή διαδοχικά κατά περίπτωση. Επίσης, συνήθως απαιτείται μια στοιχειώδης προετοιμασία από μέρους του εκπαιδευτικού ή των μαθητών, καθώς και ένα σύστημα υποστήριξης (διδακτικό υλικό, εικόνες, πηγές, λογισμικά

κ.λπ.). Εννοείται, βέβαια, ότι όλα κάθε φορά εξαρτώνται από την ίδια τη διδακτική ενότητα, τους χειρισμούς που θα κάνει ο εκπαιδευτικός και τις ιδιαιτερότητες των μαθητών στη συγκεκριμένη τάξη.

Στην παρούσα εισήγηση, σε θεωρητικό επίπεδο, θα παρουσιαστούν οι κυριότερες μέθοδοι διδασκαλίας και, σε επίπεδο εφαρμογής, θα συζητηθούν εναλλακτικά σχήματα αξιοποίησής τους στην εκπαιδευτική διαδικασία βασισμένα στις αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Βιβλιογραφία

- Baϊνά, Μ. (1996), «Μέθοδος project: Μια πρόκληση για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα», *Νέα Παιδεία*, 20, 80, 77-88.
- Ευαγγέλου, Ο. (2007), *Διαπολιτισμικά Αναλυτικά Προγράμματα*, Αθήνα: τυπωθήτω.
- Καλαϊτζοπούλου, Μ. (2001), *Ο εκπαιδευτικός ως στοχαζόμενος επαγγελματίας*, Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Καμαρινού, Δ. (2000)³, *Βιωματική Μάθηση στο Σχολείο*, Ξυλόκαστρο (χ.ο.).
- Κανάκης, Ι.Ν. (1987), *Η Οργάνωση της Διδασκαλίας – Μάθησης με Ομάδες Εργασίας, Θεωρητική θεμελίωση και πρακτική εφαρμογή*, Αθήνα (χ.ο.).
- Καραβίτη, Τζ., Σακατζής, Δ. & Χατζηδημητρίου, Π. (2004), «*Το Πορτοκάλι με την Περόνη*». *Υλικό εργασίας. Θεατρικές ασκήσεις και δημιουργικές δραστηριότητες*, Αθήνα: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση.
- Κοσσυβάκη, Φ. (1998), *Κριτική επικοινωνιακή διδασκαλία. Κριτική Προσέγγιση της Διδακτικής Πράξης*. Αθήνα: Gutenberg.
- Ματσαγγούρας, Η. (2002), *Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση: Εννοιοκεντρική αναπλαισίωση και σχέδια εργασίας*, Αθήνα: Γρηγόρης.
- Meyer, E. (1987), *Ομαδική διδασκαλία. Θεμελίωση και παραδείγματα*, (μτφ. Α. Κουτσούκης), Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.
- Νικολάου, Γ. (2005), *Διαπολιτισμική διδακτική. Το νέο περιβάλλον – Βασικές αρχές*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Ξωχέλλης, Π. (2005), *Ο εκπαιδευτικός στον σύγχρονο κόσμο*, Αθήνα: Τυπωθήτω.
- ΥΠ.Ε.Π.-Π.Ι. (2001). *Διαθεματικό Εκπαιδευτικό Υλικό για την Ευέλικτη Ζώνη Καινοτόμων Δράσεων, Γυμνάσιο, τ. Β' - Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Εκφάνσεις Τέχνης*. Αθήνα.
- Χατζηδήμου, Δ. (2007). *Εισαγωγή στη θεματική της Διδακτικής*, Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.
- Χρυσοφίδης, Κ. (1994). *Βιωματική-επικοινωνιακή διδασκαλία: η μέθοδος project*. Αθήνα: Gutenberg.
- Good, T. L. & Brophy, J. E. (2000)⁸, *Looking in classrooms*, New York: Longman.
- Joyce, B. & Weil, M. (1986)³, *Models of Teaching*, London: Prentice-Hall.

Παιδαγωγικές διαστάσεις της διαπολιτισμικής επικοινωνίας

Βασιλική Παπαδοπούλου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
vpapa@uowm.gr

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού σε τάξεις υποδοχής είναι σύνθετος, αφού καλείται να διδάξει την ελληνική ως δεύτερη γλώσσα σε μαθητές με ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά, προετοιμάζοντας τους παράλληλα για μια επιτυχή ένταξη στην «κανονική» τάξη. Για να ανταποκριθεί κανείς στις απαιτήσεις αυτού του ρόλου θα πρέπει πέρα από τη διδακτική επάρκεια στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας να διαθέτει και την αντίστοιχη παιδαγωγική επάρκεια σε ένα περιβάλλον που το χαρακτηρίζει η διαπολιτισμική επικοινωνία. Επομένως θα πρέπει να ευαισθητοποιηθεί πρώτα ο ίδιος γύρω από τις παιδαγωγικές διαστάσεις της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, για να ευαισθητοποιήσει και αυτός με τη σειρά του τους μαθητές και τις μαθήτριες του, για να προλειαίνει το έδαφος της ένταξης τους στις «κανονικές» τάξεις»

Η παιδαγωγική διαχείριση της διαπολιτισμικής επικοινωνίας προϋποθέτει την ανάπτυξη της διαπολιτισμικής δεξιότητας, η οποία προκύπτει ως αποτέλεσμα της διαπολιτισμικής μάθησης. Η ίδια η διαπολιτισμική μάθηση διέρχεται από ορισμένες φάσεις, τις οποίες και θα αναλύσουμε.

Το σεμινάριο θα συνδυάσει θεωρία και πράξη με τη μορφή μελετών περίπτωσης και δραστηριοτήτων.

Βιβλιογραφία

- Allufi-Pentini, A.(2005) Διαπολιτισμικό Εργαστήριο, επιμ. Χ.Γκόβαρης, Ατραπός, Αθήνα
Γκόβαρης, Χ. (2001). Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Ατραπός, Αθήνα.
Γκόβαρης, Χ., ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ, Ε.,ΚΟΝΤΑΚΟΣ, Α(επιμ)(2007)Η παιδαγωγική πρόκληση της πολυπολιτισμικότητας, Ατραπός, Αθήνα
Γκότοβος, Α. Ε. (2002). Εκπαίδευση και Ετερότητα. Ζητήματα Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής. Μεταίχμιο, Αθήνα.
Κεσίδου, Α./Παπαδοπούλου, Β.(2008) Η διαπολιτισμική διάσταση στη βασική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 45, σς.37-55
Δαμανάκης, Μ. (επιμ.) (2004). Η Εκπαίδευση των Παλιννοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική Προσέγγιση, 7^η ανατυπ., Gutenberg, Αθήνα.
Μπίκος, Κ.(2009) Αλληλεπίδραση και κοινωνικές σχέσεις στη σχολική τάξη, 7^η έκδοση, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
Νικολάου, Γ. (2000). Ένταξη και Εκπαίδευση των Αλλοδαπών Μαθητών στο Δημοτικό Σχολείο. Από την «ομοιογένεια» στην πολυπολιτισμικότητα. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
Νικολάου, Γ.(2005) Διαπολιτισμική Διδακτική. Το νέο περιβάλλον. Βασικές αρχές, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
Παπαδοπούλου, Β.(2008)Διαπολιτισμική επικοινωνία στο σχολείο και τη σχολική τάξη, Στο: Οδηγός Επιμόρφωσης. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και αγωγή, Θεσσαλονίκη(στο πλαίσιο του προγράμματος «Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο»)
Τσιάκαλος, Γ. (2000). Οδηγός Αντιρατσιστικής Εκπαίδευσης. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.